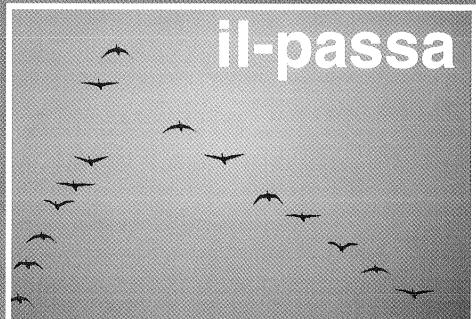


# Il-Huttafa

## Il-magazin ta' Klabb Huttaf





## Hej Hutta!

Dil-ġimħha  
kont qed insuq  
lejn id-dar u rajt  
spanjulett itir fuq għalqa

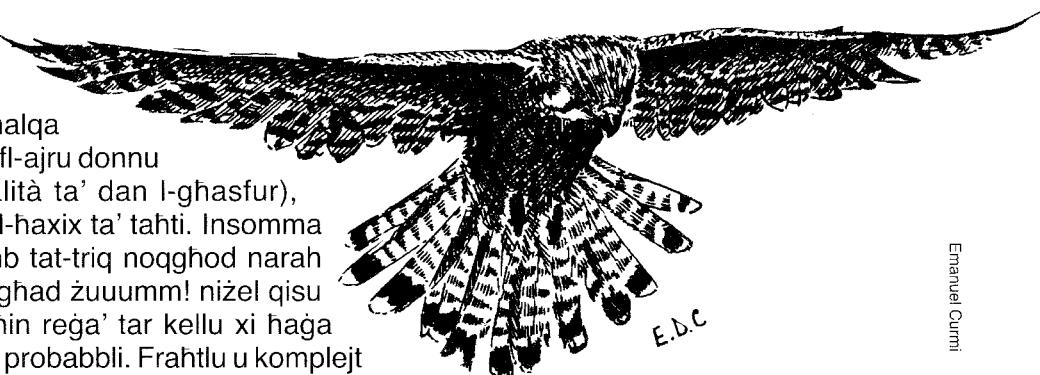
ħdejn Ta' Qali. Kien wieqaf fl-ajru donnu stampat fis-sema (speċjalitā ta' dan l-għasfur), iħares fiss lejn xi ċaqliqa fil-haxix ta' tahti. Insomma kelli bilfors nieqaf mal-ġenb tat-triq noqghod narah iferfer f'post wieħed. Imbagħad żuuumm! niżel qisu ġebla għal fuq il-priza. X'hin reġa' tar kelleu xi haġa mdendla f'siequ. Gremxula probabbli. Fraħtlu u komplejt insuq.

Jien kull meta noħroġ berdwoċing fil-kampanja dejjem qalbi ttaqtaq li kull għasfur li nara se nisma' PUMM! u narah nieżel mejjet. Imma dis-sena kienet tikka differenti, ghax bis-sahha tal-ġlieda li qed tagħmel il-BirdLife, iż-żmien li fi johorġu l-kacċatūri tqassar (ara pgħid). Għalhekk għal ġimaginej t-fid-din ir-rebbieghha min ihobb in-natura seta' johorġ igawdi l-bghadan, l-isqra, l-irsieset, ir-rundun, id-daqqu tat-toppu u l-hutta bla biża' li jitfaċċa xi "hero" bis-senter u jisplodihom. Xorta kien hemm xi kaċċatūri kisru l-ligi, u xorta nqatlu xi għasafar, imma hafna inqas milli jiġi s-soltu.

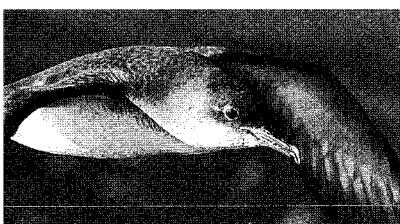
Naturalment sa ma taslilkom din il-harġa tal-Hutta, l-istaġġun ikun reġa' fetah u l-massakru jkun reġa' beda :)

Kieku fir-rebbieghha ma jkunx hawn sparar, tghidx kemm iktar għasafar jibdew ibejtu f'Malta. L-ispajnulett stess jibda jbejjet żgur, ghax ikel isib kemm irid u l-ambjent miftuh li jhobb għandu wkoll.

Kull ma jonqos li nnaqqsu dal-mishut qtil ta' l-ghasafar. Darba din kienet biss holma tagħna. Fl-ahħar qed issir vera.



Emanuel Cumi



**Il-garnija** (yelkouan shearwater *Puffinus yelkouan*) hija tajra tal-bahar mir-razza taċ-ċief u ta' l-albatross. F'Malta jbejtu iktar minn 1000 par minn dawn l-ghasafar. Ftit nies jafu bil-garni ghax dan l-ghasfur jghaddi hajtu fuq il-bahar, u meta jbejjet iżżur il-bejta bil-lejl. B'xorti hażina l-garni qed jonqos, imma b'xorti tajba l-BirdLife bdejna proġett biex insalvawh (ara paġna 3).

### Dettagli ta' l-ġidnejha

Jason Aloisio, Matthew Borg Cardona, Desirée Falzon, Sylvia Falzon, Victor Falzon, Kathleen Mamo.

indirizz BirdLife Malta, 57/28 Triq Fliegħ, Ta' Xolex MSD 12  
tel 21347644 jaw 21347645 feks 21343239 imnej [info@birdlifemalta.org](mailto:info@birdlifemalta.org)  
websajt [www.birdlifemalta.org](http://www.birdlifemalta.org)  
imejji tal-magazin [l-hutta@birdlifemalta.org](mailto:l-hutta@birdlifemalta.org)

Sakemm mhux speċifikat mod iehor, l-isem BirdLife f'dal-magazin jirreferi għal BirdLife Malta. Materjal mill-magażin jista' jiġi kkupjat basta mhux għal skop kummerċjali, u basta jissemma' isem il-magażin u tintbagħha lill-BirdLife kopja tal-materjal fejn ġie kkupjat. Publikazzjoni: BirdLife Malta, April 2007 • Disinn u produzzjoni: Victor Falzon  
Ritratt ta' quddiem: Garnija, ritratt ta' Frank Dhermain  
Ritratt ta' wara: L-Għadira ta' Sarraflu, ritratt ta' Joe Sultana  
Films: Pixel Services. Stampat: Poulton's Print Shop

## x'għandna?

editorjal	2
ahbarijiet	3
X'għandna mid-dinja?	4
X'se Naraw?	5
attività	6
gallerija	7
il-bruka	7
Falko	8
Il-Passa	9
Nilaghbu tikka	10
Dahħal membru	10
Dir-rebbieghha...	11
Irkejjen	12



Klabb Huttaf huwa t-taqSIMA TA' BirdLife Malta għall-membri TA' TAHT IT-18. Norganizzaw ħarġiet fil-kampanja, żjarat f'riservi naturali, u nagħmlu xogħol ambientali. Noħorġu l-magażin **Il-Huttaf** kull xaharejn għall-membri, u nagħmlu īndawts u logħob għal waqt xi attivitajiet. Shubija fi Klabb Huttaf hija Lm3 fis-sena.

# PROGETT TAL-GENN PROGETT GARNIJA

"Il-garni la hija tajra tal-baha" li tbejjet  
Malta. Tieejet t'hotor fl-irdum. Wiehed  
mill-akbar positiġie tgħoll-garni huwa Rolum  
il-Madonna. Il-Aħrax taħbi t-tnejha.

Imma l-garni għandu problema. Hafna  
problemi. Qed ifixkluh in-nies, min-  
jikkampja, min jarmi l-iskart kacċen li  
istorju, dwäl, hmieg. Anke xlief u snana  
fil-baharnej qed iċċot lu l-garni. Rdum il-  
Miedha u der jaġid minnha.

bizzżejjed il-halli kollha li qed jidher. Għad lu, il-projeti se jaum  
għixx-xebha minn-hi kollha li għixx. Minn-hi kollha li għixx,  
kollha li qħandek l-għalli. F'istess bin ha nitghall mu iktar  
ewru fuu hallo nkun nistgħid u tgħalli u aktar li qed jidher. Ix-  
xebha minn-hi kollha li għixx, kollha li qed jidher. Minn-hi kollha li  
qiegħi tħalli kollha li qed jidher. Minn-hi kollha li qed jidher.

Frank Dhermain

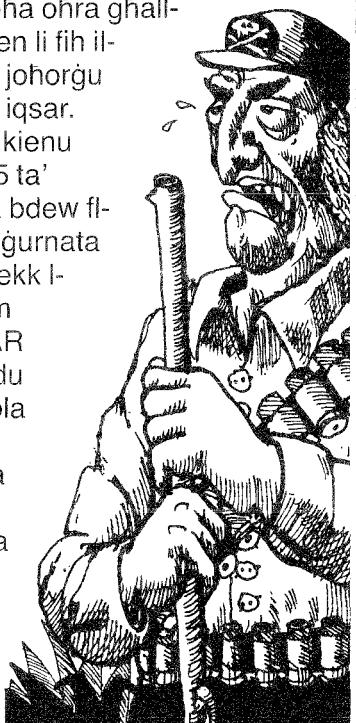
# Jiqsar I-istaġun

Ghamilna rebha ohra ghall-  
ghasafar. Iż-żmien li fih il-  
kaċċaturi jistgħu johorġu  
jisparaw ġibnieh iqsar.  
Sas-sena l-ohra kienu  
jibdew il-qtil fil-25 ta'

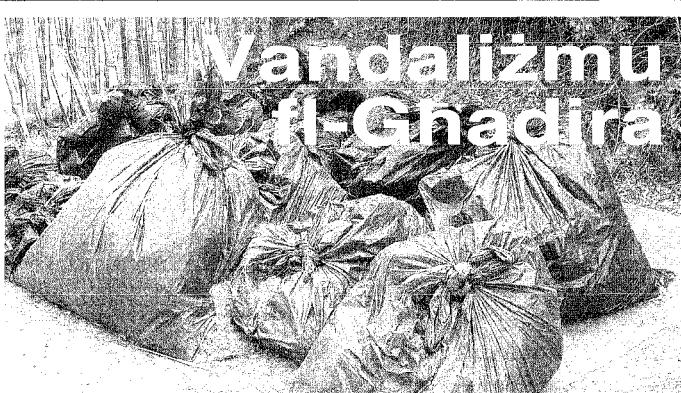
Marzu. Dis-sena bdew fl-  
10 ta' April, 16-il ġurnata  
iktar tard. Ghalhekk l-  
ghasafar kellhom  
ġimagħtejn IKTAR  
ċans biex jghaddu  
minn fuq Malta bla  
ma ijingqatlu.

Imma għadna  
m'ahniex  
kuntenti. Il-kacċa  
fir-rebbiegħha  
rriduha

Muuna  
**TISPIĆĆA**  
**KOLLHA.**



# Vandalizmu te-Għadira



Ftit grānet wara li thabbar it-tqassir fl-istaġun tal-kaċċa, xi hadd niżel bil-lejji I-Għadira, u tefā' hafna żejt mahruq fil-kanal madwar ir-riserva naturali. Iż-żejt iniġġes u joqtol il-hajja fl-ilma, u l-ghasafar jinżlu jgħumu fiċċi u jċċappsu r-riċċa. Meta jippruvaw inaddfu ġibilgu ż-żejt u jmutu. F'dawn l-ahhar grānet digħi rajna qalez suwed u qalez tax-xitwa mċċappsin biḥ.

Il-BirdLife għadha s'issa qed tipprova traddaf dan iż-żejt, imma mhux faċli ghax il-kanal huwa dejjaq u mimli gasab.

Min għamel dan l-att moqkież haqqu kuruna għall-Ikbar Bezziegħ u Terrorist Ambientali.

Iż-żejt  
ippruvajna  
niéghru billi  
nixkumawħi fi  
speċi ta'  
srievet kbar  
assorbenti.  
Dawn huma  
boroż ta' I-  
iskart  
mimljien žejt  
li n̄gabar.  
Għad baqa'  
hafna, u xi  
žejt ha jkun  
impossibbi li  
iñgabar.





## Happy Feet ? Insomma ma tantx!

Jekk rajtu l-film *Happy Feet* forsi tiftakruh lil Lovelace, dak il-pingwin importanti bix-xniexel sofer ma' rasu. Fil-film, Lovelace ikollu problema ghax ikun se jifga f'bicċa plastik madwar għonqu. Fil-hajja vera, dan l-ghasfur ježisti u jghidlu rockhopper penguin. U fil-hajja wkoll dan l-ghasfur għandu problema serja. U hadd ma jaf x'inhi!

L-ikbar popolazzjoni ta' rockhoppers tghix fil-

Falkland Islands. Sa seba' snin ilu hemmhekk kien jbejtu 300,000 par. Is-sena l-ohra, il-BirdLife tal-Falklands reggħet ghoddithom, u sabet biss 210,000! Ir-rockhopper qed jisparixxi!

Ir-raguni għadu hadd ma jafu x'inhi, imma x-xjenzati qed jindunaw li l-hajja fil-bahar f'dawk in-nahat qed tinbidel. Il-pingwini jiddependu totalment mill-bahar ghax l-ikel tagħhom huwa ħut. Hafna studju qed iwaħħlu fil-klima li qed tishħon, haġa li taffettwa mhux biss il-hajja fil-bahar, imma t-temperatura u l-kurrenti.

X'hasra tkun jekk id-dinja titlef dawn l-ghasfar tant sbieħ u interessanti.

**isem** **ROCKHOPPER PENGUIN**

*Eudyptes chrysocome*

**fejn iġħix** l-iktar fuq gżejjer fin-naha t'isfel ta' l-Ocean Atlantiku u Paċċifiku

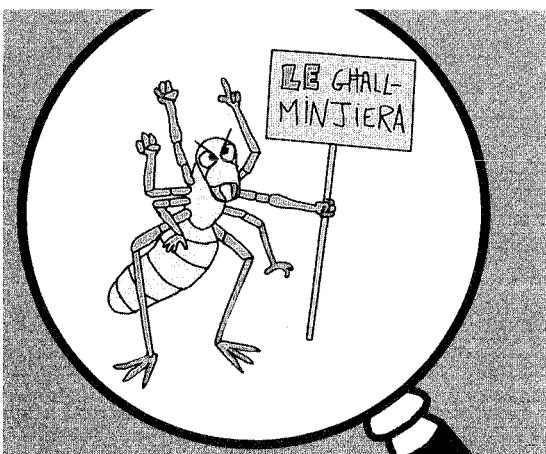
**daqs** sa 55cm

**leww** iswed minn fuq, abjad minn taħha wara ghajnejh għandu xniexel ta' rix isfar

**fattizzi** global warming?

**problem** VULNERABBLI.

Wieħed minn 10 speci ta' pingwini fil-periklu li jinquerdu.

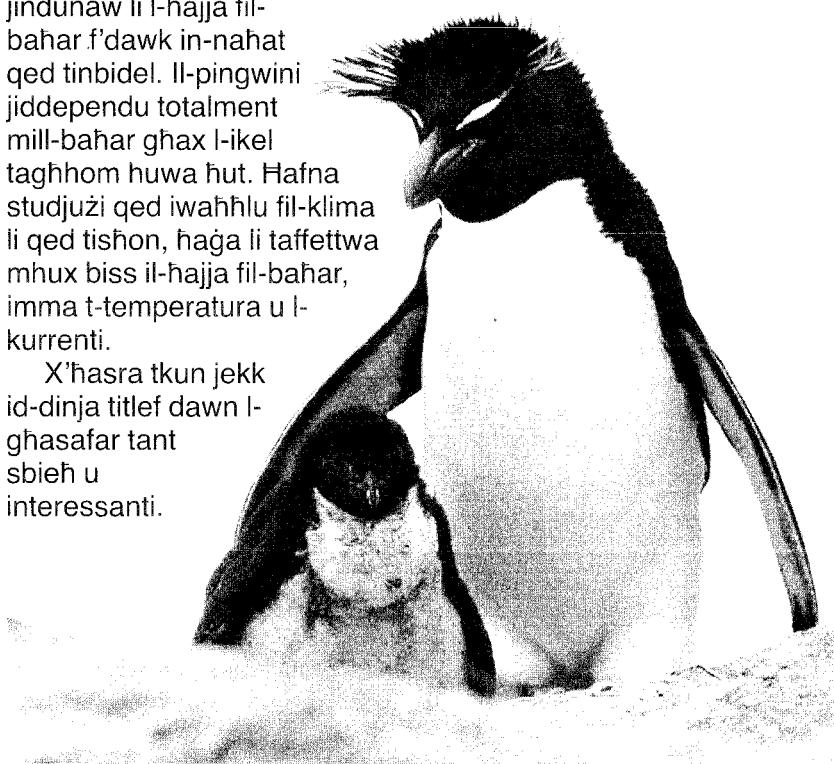


### It-trionf tat-troglabiti.

Fi-Australja, kumpanija kbiex li iħaffier ghall-hadid waqqifha l-bermess biex tibba progett enorġi ta' thaffir. Ghaliex? Ghax fil-post fejn kienel se ssir il-minni era hemm għerien li filhom iġħixu it-troglabiti. Troglabiti huma annimali daqs nemel li iġħixu deejem fid-dlam.

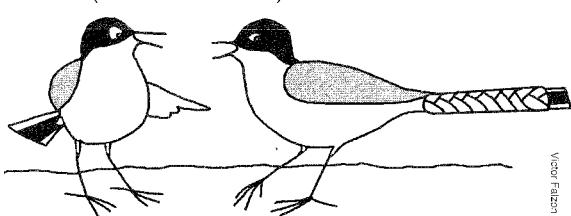
Qabel ma beda l-progett, l-Awtorităt ghall-Ambjent Awstraliana EPA (b'halli MEPA ta' Malta) għamlet studju tal-post u sabet 11 il-speci differenti ta' troglabiti. Minhabba l-dawn l-annimali, l-EPA ma tatx permess ghall-proġetti, ghax it-thaffir kien se jiřvin alhom l-ambjent naturali.

DIK serjetà ambjentali! Issa tħiġi kieku f'Hondoq ir-Rummien insibbu xi duolu tari, il-mostru li jidu jibnu hemm isfel jitwaqqaf? Hmm...

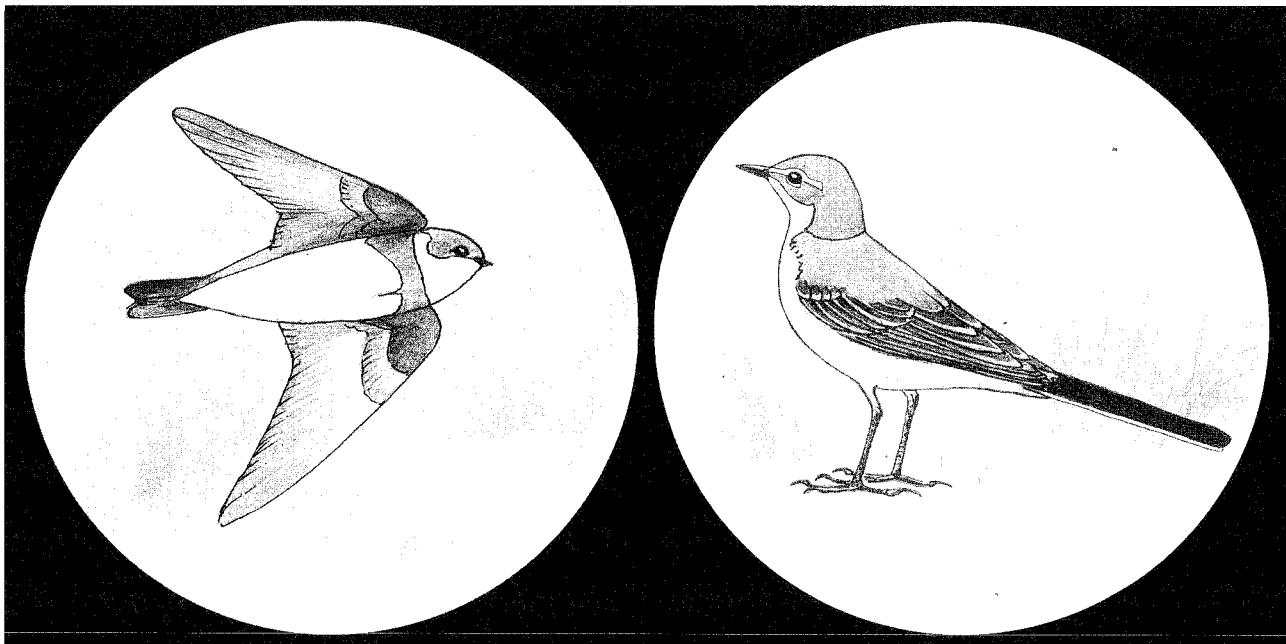


# X'se nara

Jason Aloisio jgħidilna kif naraw u nagħrfu l-ghasafar



Victor Fratton



## il-hawwiefha tax-xtut

Għasfur komuni li naraw daż-żmien. Hija iż-ġie mill-huttafa u l-hawwiefha, imma l-ghamla tixxiebah ħafna. Ĝisimha mibni biex ittir għal hinijiet twal, għalhekk għandha l-gwienah tawwalin ġejjin għall-ponta. Għandha denbha maqsum qis u V imma mhux twil bhal tal-huttafa. Il-hawwiefha tax-xtut tkun kannella čara minn fuq u bajda minn taħt, b'faxx kannella taħt ghonqha.

S'issa dan l-ghasfur għadu qatt ma bejjet f'Malta għax il-bejta jħaffirha mal-ġnub ramlin tax-xmajar, u dan l-ambjent f'Malta m'għandniex. Fir-riserva ta' l-Għadira qed nibnu speċi ta' hajt b'toqob apposta forsi xi par hawwief tax-xtut jithajjar ibejjet fihom.

(Għasfar Madwarna p 31)

## l-isfar

Jekk tarah malajr tagħrfu. Għasfur żgħir mislut, jippassiġġa (mhux jaqbeż) 'l-hawn u 'l-hemm, denbu twil il-hin kollu jbandlu 'l-fuq u 'l-isfel. U sidru u żaqqu sofor l-lexx. Dan huwa z-zakak isfar jew (fil-qosor) l-isfar!

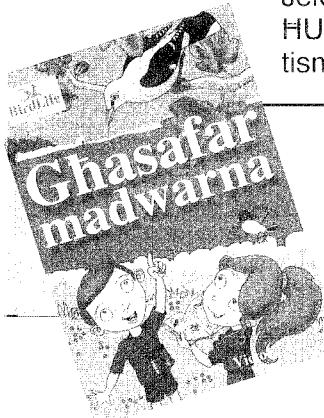
Is-sofor huma għasafar li narawhom fil-passa, jiġifieri fir-rebbieghha u fil-harifa. Iħobbu joqogħdu flimkien u fejn tara wieħed spiss se tara ohrajn. Jekk tkun fil-kampanja f'daż-żmien ittawwal fl-ghelieqi u għandek mnejn tara xi sofor jiġru fuq il-hamrija jfittxu l-inseitti jew jittajru wara n-nemus.

Dari l-isfar kienu jsejhulu pappamosk, kaċċammosk, ċappammosk u kappammosk. Ghax jaqbad (acchiappa) id-dubbien (mosca)!

(Għasfar Madwarna p 33)

Jekk għandek Internet, idħol fil-websajt tal-BirdLife [www.birdlifemalta.org](http://www.birdlifemalta.org), klikkja KLABB HUTTAFA, imbagħad klikkja X'SE NARAW? u ssib iktar ritratti taż-żewġ għasafar u anke tisma' l-hsejjes jew l-ghana tagħhom. Grazzi lil Denis Cachia, il-webmaster tal-BirdLife.

L-istampi t'hawn fuq meħudin mill-ktieb **Għasfar Madwarna** (fil-ktieb qegħdin bil-kulur). Il-BirdLife harġet dal-ktieb apposta għal minn irid jibda l-berdwoċing minn età żgħira. Fih tagħrif sempliċi fuq 100 għasfur, u stampi bil-kulur minn qoxra sa qoxra. U jiswa **Lm2.05** biss! Jekk għad m'għandekx... x'qed tistenna? Ċemplilna fuq 21347644 jew 21347645 u ordna wieħed.



# Success!



Fil-mixja tat-18 Marzu 2007 hadna gost! It-temp ħarġilna tajjeb, la xita u lanqas xemx taqli. Iltqajna ħdejn il-Villa Rumana sa ma konna grupp sabiħ, 78 b'kollo (u kelba!), kulhadd lest ghall-mixi.

Taht it-tmexxija tal-leaders habrieka tagħna tlaqna nimxu, ghaddejna mill-wied ta' taht l-i-Mdina, imbagħad minn Wied il-Qlejgha u wasalna d-Dwejra, fejn waqafna nistriehu u nitpaxxew bil-veduta. Imbagħad għaddejna minn Binġemma u mxejna lejn iż-Żebbieg fejn għamilna waqfa qasira. Komplejnejn lejn San Martin, fejn il-leaders kellmuna u qalulna li b'kollo konna ġbarna bizzejjed biex tinxtara l-ghodda li l-BirdLife għandha bżonn għal Foresta 2000. L-ahħar biċċa mixja kienet kważi kollha għan-niżla u ma domniex ma wasalna x-Xemxija. Hemmhekk tqassmu r-rigali lill-membri li ġabru l-flus.

Is-somma totali li nġabret kienet Lm274.35. Il-membri li ġabret l-iktar kienet Jacqueline Licari, li weħidha tellghet Lm36. Prosit Jacqueline u grazzi. U grazzi lilkom kollha li ġbartu sa l-inqas ċenteżmu.

#### Dawn huma l-membri kollha li ġadu sehem fil-ġbir ta' flus

Yasmine Abela	Nicole Causon	Rebecca Grima
Nicole Aloisio	Andrew Debono	Jacqueline Licari
Ismael Aquilina	Timothy Debono	Kevin Micallef
James Aquilina	Luke Deguara	Chaanah Muscat
Kimberley Azzopardi	Jade Dowty	Asky Pizzuto
Marvic Bonello	Ann Marie Farrugia	Kristina Pulis
Sarah Bonnici	Kevin Farrugia	Anton Saliba
Jasmine Borg	Sean Farrugia	Mario Zammit
Ludwig Camilleri	Stephen Galea	Shaun Zammit
Cristina Cassar	Simon Gauci	
André Causon	Amy Gerardi	

**Se ninżlu sa**  

# Buskett

Dastier Falzon

# Merlin

the name in publishing and bookselling since 1964

An unbelievable range of books  
to suit all tastes  
at the best prices

Merlin Library  
Mount Street  
Blata U-Bajda HR001

T: 21 294438  
F: 21 221205  
E: mail@merlinlibrary.com

Il-Buskett sabiħ f'kull staġun, u fir-rebbiegha jkun fl-aqwa tieghu. L-għasafar ikunu qegħdin ipassu, il-fjuri jkunu qed jifthu u s-siġar ikunu qamu. Għalhekk se ninżlu sa Wied il-Luq, u kif inkunu hemm nilaghbu xi żewġ logħbiet ambjentali wkoll! Ejjew!

Data: il-Ħadd 29 April 2007

Niltaqqhu: fit-8.30am

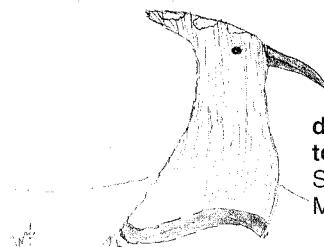
Fejn: il-Buskett taht it-tinda

Nispicċaw: f'xi nofsinhar

Età: kulħadd!

Gibu: xi haġa x'tieku

Ibagħtulna tpingijiet jew ritratti naturali tagħkom halli nġibuhom fil-GALLERIJA.



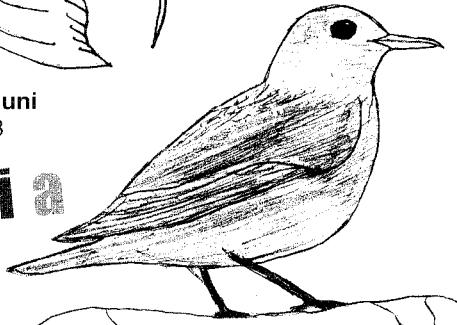
daqquqa tat-toppu  
Simon Mifsud 10

Mhux  
annimali  
domestici

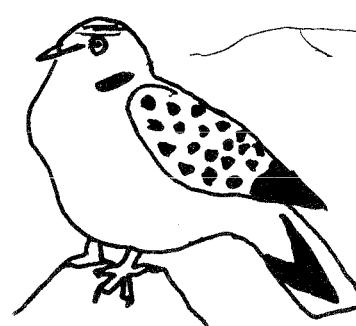


ħamiema komuni  
David Attard 13

**galleria**

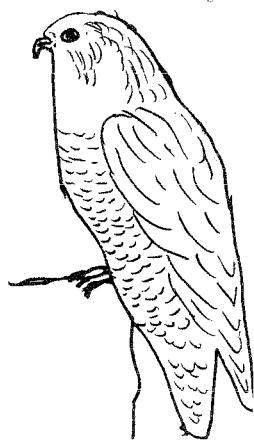


merill  
Brian Mangion 7

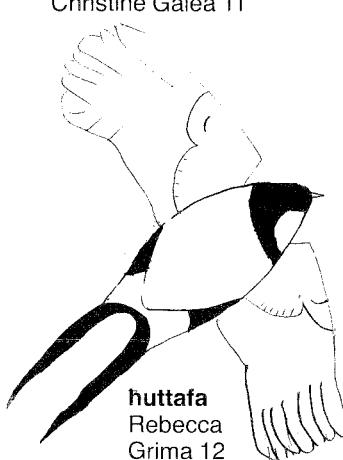


gamiema  
Christine Galea 11

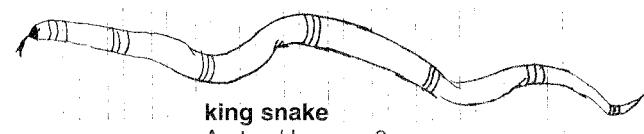
**galleria**



bies  
Gabriel Micallef 10



huttafa  
Rebecca Grima 12



king snake  
Ayrton Hayman 9

# Bi-Ğheruq u x-Xniexel

Harsa lejn is-siġar Maltin

## il-bruka

African tamarisk *Tamarix africana*



Desiree Falzon

Il-bruka għandha niċċa specjali f'Malta għax hija siġra marbuta max-xtut. Tiflħah għar-raxx tal-bħar u fil-maltemp tiflħaq ukoll xi hasla ilma bahar meta dan jilhaqha.

Il-bruka tikber ukoll f'halq il-widien fejn dawn jilfthu għal fuq il-baħar. Fin-natural tikber l-iktar max-xtut ta' Ghawdex u f'Kemmuna u ghalkemm tinstab Malta ukoll, hija aktar rari.

Il-bruka għandha forma ta' arbuxxell kbir u tajba bhala lqugh tar-riħ qrib il-baħar. Il-bruka kapaċi ttella' ilma mielah u wara tarmi l-melħ žejjed mill-friegħi u mill-weraq. Meta tmissha fil-fatt dejjem thossha umda u fis-sajf tkun miksija sew b'dan l-ilma mielah.

Il-bruka għandha għeruq li jikbru fil-fond u kapaċi tikber f'hamrija ramlija u mielha. Spiss tikber fuq wara ta' l-gharam ramel (sand dunes). Meta r-riħ mimli ramel jaħbat mal-friegħi tagħha jittlef il-heffa tiegħu u r-ramel li jkun qed iż-ġorr jaqa' qrib is-siġra u b'hekk jinbnew l-gharam.

Iz-zokk tal-bruka huwa griz b'qoxra ħarxa. Minnu johorġu friegħi miksijin weraq żghar ishom xniexel. Fir-rebbiegha l-bruka toħroġ bukketti b'numru kbira ta' ward żgħir b'petali bojod fl-isfar ċar. Il-ward jiddakkar mill-inseSSI u ssir iż-żerriegħha li tixxerred mir-riħ u mill-ilma.

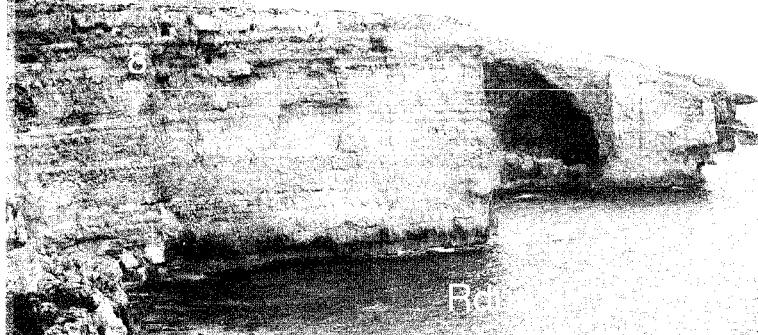
Dis-siġra xi kultant jghidulha bruka ta' Malta, minhabba li nsibu bruk iehor imħawwel li nġab minn barra.

Il-bruka faċċi tkattarha bil-biċċa f'Jannar u tista' tithawwel mill-ewwel fil-post tat-tmasġir, u tikber basta ssaqqiha spiss fl-ewwel sena. L-użu ewljeni tal-bruka qrib il-baħar huwa li torbot il-hamrija fl-imkejjen mielha, u biex issebbah u thaddar ix-xtut. L-injam tagħha jaqbad bil-mod minhabba l-imluha li fi, u għalhekk tista' tintuża wkoll bhala lqugh in-nar (firebreak).

**Charles F Grech, Masġār**

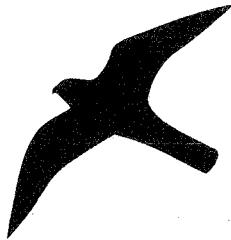
Baruk Barbara, barklor brikkun minn Birkirkara, baram bruka mill-Barrakka u karkarha sal-Karraba, fejn kabbarha ġo barriera tal-kubrit.





# FAL

**Żgħażagh BirdLife Malta**



Stefan Azzopardi, Matthew Borg Cardona, Carl Camilleri, Simon Sultana, Justin Vassallo.



## Għeżeż Falkuni,

Din is-sena beda progett ġdid ghall-BirdLife. Dan huwa Proġett Garnija (EU LIFE Shearwater Project). Dan il-proġett qed isir f'sit fl-Aħrax tal-Mellieħha jghidulu Rdum il-Madonna. Hemmhekk issa sar ufficjalment SPA (Special Protection Area) mill-Unjoni Ewropea. Għaliex huwa importanti?

U żgur li spiegalkom fid-dettal. Matthew il-lum huwa l-gwardjan ta' Rdum il-Madonna! Ħna nifirhulu din il-kariga importanti u interessanti



Ir-raġuni hija li f'dak l-irdum tant sabiħ, hemm ibejjet il-garni (yelkouan shearwater), għasfur li jixbah hafna liċ-ċiefa, però iżgħar. Il-garni jidhol fil-bejta bil-lejl biss! F'dawn l-irdumijiet hemm bejn wieħed u iehor 500 par ibejjet. Sfortunatament dawn l-ghasafar qed jiffaċċaw hafna tfixxil minħabba l-bniedem. Per eżempju l-firien (li f'Malta daħħalhom il-bniedem) qed jiekk l-bajd ta' dawn l-ghasafar. Id-dawl u l-hsejjes tal-campers ukoll igerr Xu l-garni. Għalhekk bl-ghajnuna ta' flus li ġibna mill-UE, beda dal-proġett biex inharsu u intejbu Rdum il-Madonna kemm għan-natura kif ukoll għalina biex ingawduha.

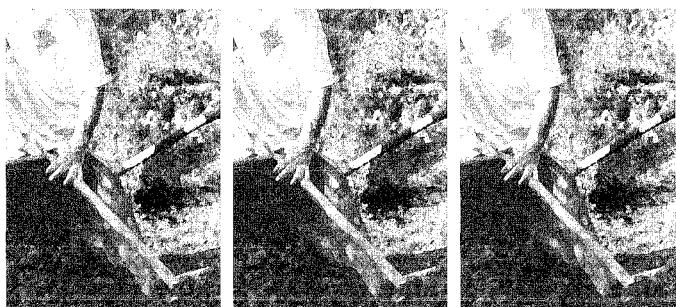
U bilhaqq, min irid iżur naqra dal-post, tistgħu tilta qgħiġi miegħi biex nispjegalkom aktar fid-dettal fuq il-proġett kollu. Sahha.

Matt Borg Cardona

Matthew Borg Cardona



## Xogħol I-Għadira



Ha mmorru nghinu l-gwardjan ta' I-Għadira fix-xogħol tar-riserva. Wara mmorru nghumu u nagħmlu barbiku fil-bajja.

Data: is-Sibt 23 Ġunju 2007

Età: **Falko 13+**

Għal aktar tagħrif u dettalji ċempel lil Matthew (99886811) jew lil Simon (79094104)

Il-websajt tal-BirdLife bdilnieha u issa għandna wahda ġidida fjamanta, ikbar, isbah u ppakkjata tagħrif.

Aslu wasla sa  
[www.birdlifemalta.org](http://www.birdlifemalta.org)

Desirée Falzon

# il-Passa

## Għaliex ipassu l-ghasafar?

Il-passa ssir ghax hafna għasafar la jistgħu jghixu f'bard qawwi u lanqas fi shana qawwija.

F'hafna pajjiżi fix-xitwa t-temp jiksah hafna u jkun hemm silġ u borra, u l-ghasafar jispicċalhom l-ikel. Is-siġar tal-frott jinżgħu u jorqu, u l-ghasafar li jieku l-frott, bħat-tajra safra, jibqghu jittewbu. Hafna insetti, brimb u dud fix-xitwa jmutu jew jinhbew, u għasafar bħall-pitirross u l-hutta ma jsibux x'jeklu. Għasafar li jghixu ma' l-ghadajjar, bħall-ghasfur ta' San Martin u l-irsieset, spiss jiffrizalhom il-wiċċ ta' l-ilma u ma jkunux jistgħu jistadu.

Bixx ma jmutux bil-ġuħ, l-ghasafar ikollhom jitilqu minn dawn l-artijiet u jagħmlu vjaġġ lejn artijiet shan. Dal-vjaġġ jissejjah **il-passa**.

### ħarifa

Dan il-vjaġġ jibda qabel ma tibda x-xitwa, kultant ikun għadu nofs is-sajf! L-ghasafar tat-tramuntana, per eżempju n-naha ta' fuq ta' l-Ewropa, ipassu lejn pajjiżi tan-nofsinhar. Il-vjaġġ jispicċa meta l-ghasfur isib art fejn il-klima hija komda għaliex. Uħud jieq fu fl-artijiet madwar il-Mediterran, fosthom Malta, oħrajn jibqghu għaddejjin, jaqsmu s-Sahara u jaslu fl-Afrika Centrali. Dan il-vjaġġ jissejjah **il-passa tal-ħarifa**

### rebbieghha

F'dawn il-postijiet l-ghasafar jghaddu x-xitwa f'iktar kumdità ghax isibu x'jeklu. Imma wara li tgħaddi x-xitwa u tibda r-rebbieghha, l-ghasafar jerġġu jitilqu u jmorru lura f'art twelidhom. Din tissejjah **il-passa tar-rebbieghha**.



Meta jaslu f'arthom l-ghasafar ibejtu u rrabbu familja ġidida. Il-flieles jghaddu sajf jieku u jikbru u jitghallu jidher. Meta tasal il-ħarifa, it-temp jiffriska u l-ghasafar jindunaw li jridu jiċċa qalqu u jerġġu jagħmlu l-vjaġġ lejn art iktar shuna. Il-flieles issa jkunu kibru, u jew mal-ġenituri jew weħidhom jitilqu huma wkoll għall-ewwel passa ta' hajnej...

### Għaliex il-kaċċa fir-rebbieghha hija kontra l-iliġi fl-Unjoni Ewropea (UE)?

Waqt il-passa tar-rebbieghha l-ghasafar ikunu sejrin f'arthom biex ibejtu. Jekk kaċċatur jidher jaqtol għasafar fir-rebbieghha, l-ghasafar ma jkollhomx ċans ibejtu. Jekk ma jfaqqsus għasafar godda, fit-tit l-ispeċi li ipassu jonqsu u jistgħu jingherdu għal kollo. Il-gamiex hekk kien qed jiġi, u magħha hafna speċi oħrajn. Qabel ma twaqqfet il-kaċċa fir-rebbieghha fil-pajjiżi ta' l-UE fl-1979, il-kaċċaturi Ewropej kien joqtlu miljuni ta' għaliex. Illum għall-inqas qed jaġħi tħallihom ċans irabbu familja ġidida.

Issa baqa' **biss** il-kaċċaturi Maltin li qed jidher jaġħi jagħmlu dan!

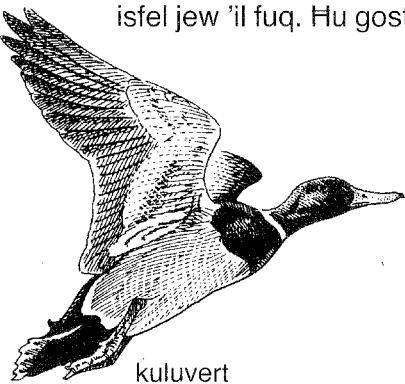
Imma kif qrajna f'paġna 3, l-istaġġu dis-sena tqassirhom. J'alla jispicċa għal kollo!



# Nilaghbu tikka

Janet u Amy Gerardi

Hawn dawn it-22 ghasfur maqbudin f'xibka ta' ittri. Ara ssibx fejn huma. Tista' taqrahom bil-quddiem u b'lura, 'i isfel jew 'il fuq. Hu gost.



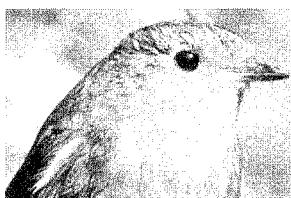
kuluvert

ARPA	KULUVERT
AGRETT	MALVIZZ
BLONGUN	MERILL
BUFULA	PESPUS
BUCAQQ	PITIRROSS
FARRUG	RUNDUN
HUTTAFA	RUSSETT
KAĆĆAMENDULA	SEQER
KOKKA	SPONSUN
KUĆĆARDA	VENEWWA
KWAKKA	ZAKAK

K	O	K	K	A	I	K	W	A	K	K	A	Č
U	K	Q	Q	A	Č	U	B	Ĝ	A	H	G	A
Č	A	B	U	F	U	L	A	K	K	W	R	D
Č	Č	L	I	V	S	U	J	F	A	W	E	F
A	Č	O	M	A	L	V	I	Z	Z	O	T	R
R	A	N	E	S	S	E	B	M	A	J	T	U
D	M	Ġ	R	X	E	R	U	S	S	E	T	T
A	E	U	I	H	U	T	T	A	F	A	Č	R
L	N	N	L	A	S	S	E	Q	E	R	Z	U
Q	D	I	L	M	S	U	P	S	E	P	Z	N
D	U	H	A	V	E	N	E	W	W	A	U	D
O	L	S	S	O	R	R	I	T	I	P	N	U
F	A	R	R	U	G	S	P	O	N	S	U	N

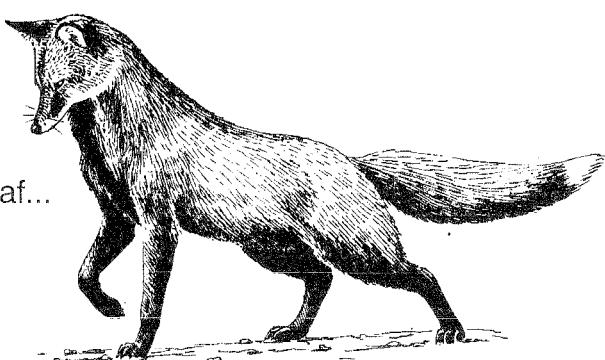
## TINSIEX!

Kull sena li inti tibqa' fi Klabb Huttaf ahna nibagħtulek poster kbir bil-kulur mis-sensiela *Hieles, Haj u Sabiħ!* Kull darba l-poster ikollu għasfur differenti. Dis-sena għandna PITIRROSS.



- 3 pitazzi tal-BirdLife
- stiker bil-kulur

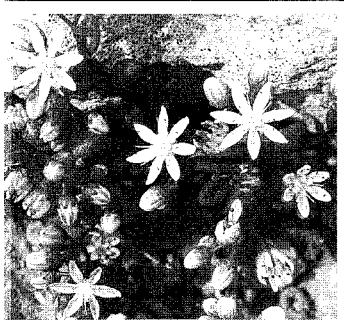
Hajjar lil shabek u lil ġutek jidħlu fi Klabb Huttaf...  
Tihom kopja ta' dil-formola biex jimlewha...  
Imla isfel nett id-dettalji tiegħek stess...  
Ibghat kollox lil BirdLife Malta,  
flimkien mat-Lm3 tal-membru l-ġdid.



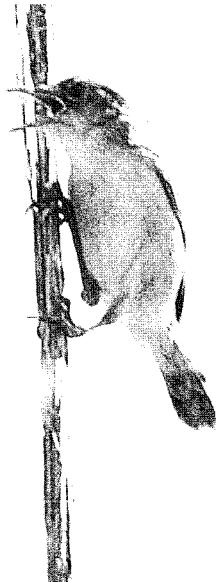
isem u kunjom		
indirizz		
postcode		
data tat-twelid	telefon	imej
Skola		
isem u kunjom		
indirizz		
postcode		
membership number	telefon	imej
Skola		

Ibghat kollox lil BirdLife Malta 57/28 Triq Rigord, Ta' Xbiex XBX 1120

Tibghatx flus bil-posta, imma čekk (pagabbli lil BirdLife Malta) jew inkella 38 bolla tat-8ċ (jekk self-adhesive tant ahjar!).



# Dir-rebbiegha morru dawra fil-kampanja...

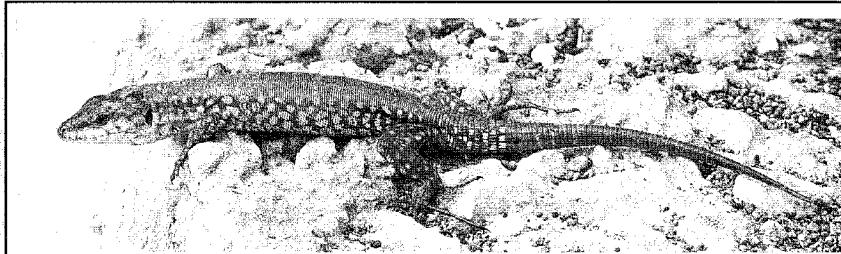
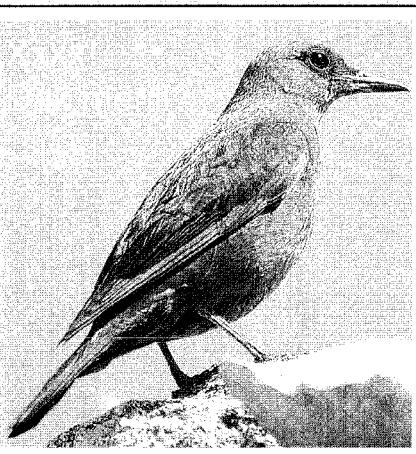


**mxu fix-xaghri...  
galb il-blat.**

# Tħagħġilux!

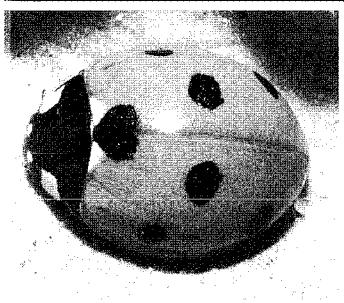
Huduha bil-mod.

Harsu 'l isfel kull pass li tagħmlu.



**Awč!  
Dal-weraq  
iniggež!**

Uejja  
x'għażeb!



## K'kien ak il-farfett?

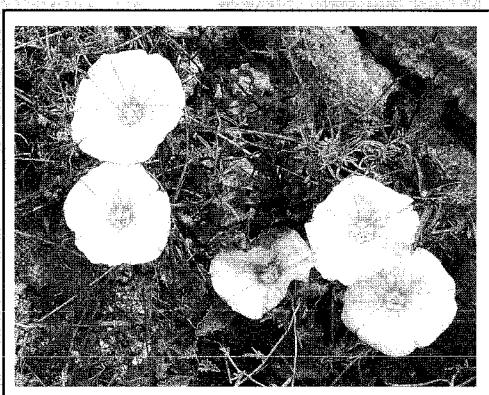
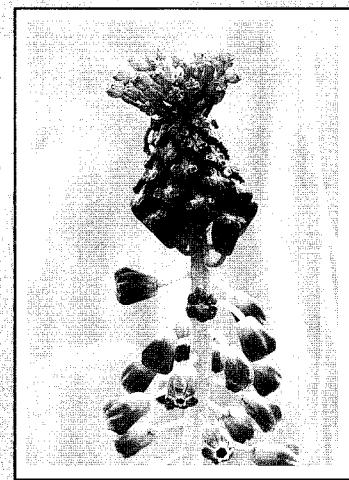
Fejn?

# Hemmhekk

## hemmhekk!



# Ara naħla! Jew żunżana?



Żommu  
widnejkom  
miftuhin...



Zomm, ha niččekkja  
fil-ktieb...



Il-ahwa  
xi gmiel hawn!

Irkejen

L'ESPRESSO - 10 GENNAIO 1980 - 1